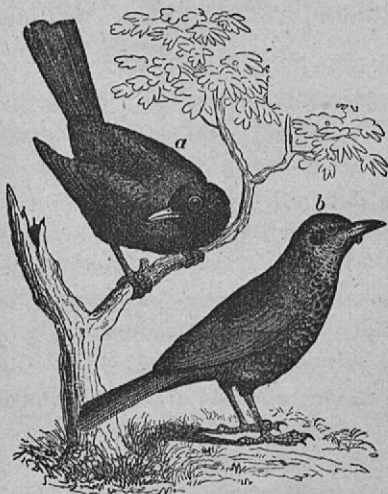

SMÅ FÅGLARNES VÄN.

1891

Pris 10 penni.

Helsingfors,
J. C. Frenckell & Son, 1891.

**Anvisningar rörande
Fågelhålkar, deras förfärdigande, upp-
sättning m. m.**

Det utrotningskrig som länge fortgått och som tyvärr ännu mångenstädes fortgår mot småfåglarna så väl i utlandet under deras färder till och från nordnen, som ock i Finland, har förorsakat en betydlig minskning i tillgången på dessa små älskliga varelser, och först under de senare åren har man börjat inse den stora nytta småfåglarna göra människan genom förtärandet af för växter och träd skadliga insekter och larver. Man börjar således att icke allenast upphöra med småfåglarnas förföljande, utan äfven att skydda dem och söka bereda dem trefnad. Ett bland de härför med framgång använda medlen är uppsättandet af konstgjorda fågelbon eller s. k. fågelhålkar. Sådana borde ock finnas öfverallt, icke allenast i skogar och parker, utan äfven den fatti-

gaste landtman, som blott har några få träd utanför sin stuga, borde hafva åtminstone en eller annan dylik, till nytta och glädje för sig och sin familj.

Man har stundom misströstat om att kunna förmå småfåglarne att slå sig ned uti de utsatta hålkarna, emedan några af de i sådant afseende gjorda försök utfallit mer eller mindre ogynnsamt. Orsaken till att så skett har emellertid nästan alltid varit, antingen att man anbragt hålkarna oriktigt eller på otjenliga ställen, eller ock att de varit tillverkade så, att fåglarna icke kunnat eller icke velat använda dem. En kort anvisning rörande fågelhålkars tillverkning och uppsättning torde därför vara af behovet påkallad.

Fågelhålkar förfärdigas i skiljaktiga former och af olika slags materiel, såsom af bark, brädlappar, urborrade trädstammar, papp, näfver eller lergods. De tre förstnämnda slagen äro dock de vanligast förekommande, hvarför vi nöja oss med att öfver dem meddela beskrifning.

Såsom allmänna regler för dem alla torde kunna bestämmas:

a) att flyg- eller ingångshålen icke böra göras för stora, utan så noga som möjligt afpassas ef-

ter fåglarnas storlek; våra bevingade vänner vilja nämligen icke bosätta sig uti sådana hålkår, hvilka hafva för stora ingångshål, förmodligen för att icke därigenom utsätta sig för besök af sina fiender;

b) att flyghålen kunna till formen göras antingen cirkelrunda eller ock rundadt elliptiska och något mera breda än höga. För de minsta fåglarna få de ej vara mera än 3 till 3 1/2 centimeter i genomskärning, för stararna högst 5 cm. Gör man flyghålen större, har man i de flesta fall förfelat hela syftet med hålkarnas utsättande.

c) Hvad angår utrymmet i hålkarnas inre, bör man taga för regel att göra dem tämligen rymliga. Ett djup af 15—16 centimeter nedom flyghålet kan med säkerhet anses fullt tillräckligt; dock är detta så väl som vidden beroende af hålkarnas bestämmelse för olika slags fåglar.

d) Till aflopp för vatten, som vid regnväder ofta intränger, kan man anbringa små hål i botten, hvilka hål dock böra täckas med något fyllnadsämne, såsom fint hö, torra löf, multnad ved, torr fårgödsel o. s. v.

Vi öfvergå nu till beskrifning af de olika fågelhålkarna:

1:o) **Hålkar af bark.**

De äro vanligen af cylindrisk form. Till botten användes en rund, 2 till 3 centimeter tjock träskifva, till väggar begagnas nyligen aftagna eller i varmt vatten uppmjukade barkstycken. Dessa spikas tillsammans med platthöfdad nubb eller stift af tjock järntråd, så att väggarna blifva tätta. För att hindra dem från att torka sönder, bör man sätta ett par band af grof ståltråd omkring dem, hvarefter de fästas vid bottnen. Till tak användes en brädskefva som på sidorna och framtill skjuter ut öfver väggarna omkring 6 cm. för att skydda boet mot regn. Denna skifva bör fästas så, att den lätt kan borttagas vid rengöring af hålken. På framsidan af hålken, ett stycke nedanför taket, utskäres flyghålet. Något lägre än flyghålet och på sidan därom, fästes utvändigt en sittpinne*; längre ned inuti hålken, men i mot-

* En sådan pinne är visserligen bekväm för boets innehafvare, men kan ock af deras fiender möjligen användas att göra dem skada. För undvikande af denna

satt riktning mot den förre, anbringas äfven en sittpinne, å hvilken ungarne sedan kunna sitta, skyddade för oväder. Vid hålkens ryggsida fästas 2 öglor af stark järntråd, den ena vid öfre och den andra vid nedre kanten, och genom dessa öglor inslås de spikar som äro afsedda att stadigt hålla fast hålken vid det föremål — en träd-stam eller vägg — hvarpå man önskar anbringa densamma.

2:o Hålkar af brädlappar.

Dessa hålkar äro af fyrkantig form och tillverkas af gamla bräder (göras de af nya, flytta fåglarna ej därin). De förfärdigas i tvenne storlekar, en större afsedd för starar och en mindre afsedd för mesar, röststjärtar m. fl. smärre fåglar. Den större bör göras omkring 30 cm. hög och 15—20 cm. i fyrkant invändigt, den mindre bör göras 20—22 cm. hög och 8—10 cm. i fyrkant invändigt. Taket göres bakåt sluttande samt framåt öfverskjutande, på de större 8—10 cm.

olägenhet bör man tillse, att pinnens längd ej blir större än som erfordras just för den sortens fåglar som äro ämnade att få sitt bo i hålken.

och på de mindre 5—6 cm. Ryggstycket göres något längre än de öfriga sidorna, så att hålken upp- och nedtill kan fästas uti de öfverskjutande delarna. Flyghålet anbringas nära taket, och strax nedom eller på sidan om detta inborras sittpinnen. Såsom i fråga om barkhålkar ofvan är beskrifvet, sättes äfven en sittpinne innuti hålken.

För att kunna rengöra dessa hålkar plägar man afskära framstycket ungefär på midten samt fästa det upptill i sidoväggarna och tätt under taket med ett par stift (såsom gångjärn), så att hela denna del af framstycket kan svängas uppåt.

För att utestänga fukt och röta kan man utanpå denna sorts hålkar spika näfver eller bark, eller ock kan man måla dem, dock bör detta ske med sådana färger (brunt eller grått), att hålkarna i möjligaste mån till färgen likna träden, ty i annat fall sky fåglarna dem.

3:o) **Hålkar af urborrade trädstammar.**

Sådana hålkar kunna efter olika storlek användas för både större och mindre fåglar. Man begagnar till dessa hålkar sådana stammar eller större grenar af asp, sälg, alm eller andra träd-

slag *, hvilkas inre till någon del tagit röta, så att urborrningen med någorlunda lätthet kan verkställas. Sedan man afsågat stycken af ungefär den längd, som förut angifvits, urborrar eller urrensar man dem så, att de invändigt blifva tillräckligt vida, hvarefter man tilltapper båda ändarna, som å n:r 1, gör ett ingångshål och anbringar pinnar, allt på samma sätt som i fråga om de föregående hålkarna anvisats.

Som det icke sällan händer, att barken lossnar, men dess kvarsittande är af stor vikt, bör man här och hvar medelst några nubbar fästasamma. Om hålken göres allt för tunnväggig spricker den gärna, hvilket kan förekommas med ett par band af grof ståltråd.

* * *

Vi öfvergå nu till fågelhålkarnas **uppsättning**
m. m.

1:o) Fågelhålkarna böra, antingen de anbrin-

* Äfven gamla förbrukade pumpstockar eller dylikt kunna med fördel härtill användas. Finnas gamla ihåliga träd eller stubbar, kan man jämväl uti dem lätt anbringa bostad åt fåglarna.

gas å husvägg eller i träd, fästas så säkert, att de icke rubbas af vinden eller då fåglarna slå sig ned på dem, emedan den ringaste rörelse af hålkarna göra fåglarna misstänksamma.

2:o) Flyghålet bör vara vänt mot öster eller sydost. I skog eller större trädplanteringar böra hålkarna helst uppsättas i den ostliga eller sydostliga delen däraf och omkring 4—6 meter från marken. Många fåglar bygga endast undantagsvis i hålkar, hvilkas flyghål är vända mot norr.

3:o) Under de hålkar, som uppsättas i träd, bör man anbringa några sammanflätade törnkvi-
star omkring trädets stam, för att hindra småfåglarnes fiender bland fyrfotadjuren att klättra upp och förstöra fåglarna eller deras ägg och ungar, samt äfven på annat lämpligt sätt söka skydda dem från ohägn.

4:o) För flere af våra småfåglar, såsom t. ex. mesar och rödstjärtar, böra hålkarna icke uppsättas för nära hvarandra, emedan hvarje fågelpar gärna vill råda öfver sin egen lilla jaktmark. Med staren, bofinken m. fl., hvilka lefva kolonivis, är förhållandet annorlunda. De bo gärna bredvid hvarandra, och för dem afsedda hålkar kunna därför uppsättas närmare tillsammans.

Emedan fåglarna ogärna bebo ett gammalt rede och trifvas bäst i rent hus, bör rengöring ske:

a) hvarje vår senast i mars månad och

b) hvarje höst i september månad sedan årets ungar blifvit fullvuxna. Vid hålkarnas rengöring bör man, isynnerhet om hålken ej kan öppnas, begagna sig af en i spetsen krökt ståltråd, med hvilken de gamla redena uttagas, hvarefter nya redena inläggas i enlighet med hvad å näst föregående sida, 6 mom. d) är omnämndt, och hålkarne genast ånyo uppsättas. De böra nämligen äfven sitta uppe vintertiden för att lämna ett väl behöfligt skydd åt de småfåglar, som öfvervintra hos oss.

* * *

„Kattorna äro små fåglarnes värsta fiender;

Antingen uppäta de äggen i det med kärlek och omsorg redda boet eller mördas ungarne eller — hvad värst är — mördas föräldrarne, innan ungarne äro flygvuxna och försörjda och dessa senare duka härvid ömkligt under för brist på vård och hungersnöd.

Håll efter och straffa kattorna, då de angripa småfåglar och aflifva sådana katter, som hafva en utpräglad benägenhet att mörda småfåglarne och förstöra deras bon. Ty småfåglarne äro icke allenast jordbrukarens, skogs- och trädgårdsodlarens trognaste bundsförvanter, de ingå äfven såsom en väsentlig och lifgifvande faktor i alt hvad vi omfatta i den gemensamma benämningen en härlig natur.“

* * *

Till sist kunna vi ej underlåta att till den uppväxande ungdomen rikta en varm uppmaning att aldrig plundra några fågelbon på ägg eller ungar, eller fånga vilda fåglar för att sedan instänga dem i mer eller mindre trånga burar, utan i stället på allt sätt söka bereda dem skydd såväl emot köld som hunger. Fåglarna kunna beskyddas mot köld dels och förnämligast genom uppsättandet af fågelhåkar, dels ock genom ris-högars utläggande emellan stenar och stubbar. Från hungerns kval, hvarför fåglarna företrädesvis under svårare vintrar äro utsatta, kunna de befrias, om man å därtill särskildt beredda foderplatser, från hvilka snön bortsopats, utlägger lämp-

lig föda, såsom t. ex. korn, hafre, raps, hamp- och vallmofrö, gryn, kokt potatis, fett kött eller talg, brödsmulor och dylikt. De små fåglarna skola genom sitt kvitter och sin sång söka visa sin tacksamhet för de välgärningar dem sålunda bevisats, och säkerligen skolen I såväl därigenom, som icke minst i det goda medvetandet att hafva handlat rätt, finna vida mer glädje och välsignelse, än om I misshandlen dessa små oskyldiga varelser, som icke kunna försvara sig och som aldrig gjort eder något förnär.

Till en fågel.

Säg mig, du lilla fågel,
 Der mellan almens blad,
 Hur kan du ständigt sjunga,
 Och ständigt vara glad?
 Jag hör din röst hvar morgon,
 Jag hör den hvarje qväll,
 Men lika ren är stämman
 Och tonen lika säll.

Ditt förråd är så ringa,
 Din boning är så trång,
 Dock ser du mot din hydda
 Och sjunger hvarje gång.
 Du samlar inga skördar
 Och inga kan du så,
 Du vet ej morgondagen
 Och är så nöjd ändå.

Hur ges det icke mången,
 Som gods och håfvor fått,
 Som land och riken äger
 Och bor i gyllne slott;
 Men helsar dock med suckar
 Och tårbegjuten blick
 Den sol, hvars uppgångstimma
 Nu nyss din lofsång fick!

— — — — —
 — — — — —

Nej! sjung du, lilla fogel,
 Om njutning hvarje gång,
 Och aldrig skall jag blanda
 En klagan med din sång.
 Kom, bygg ditt bo hvar sommar

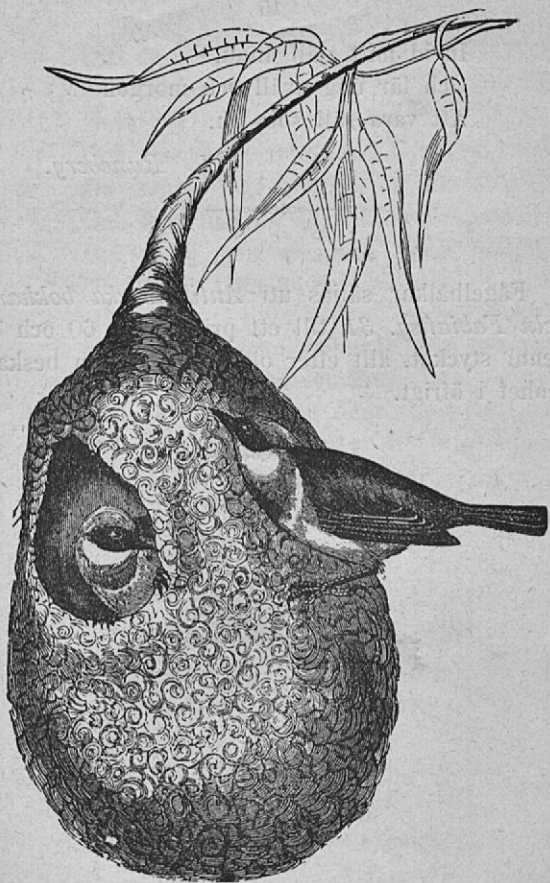
Invid mitt tjäll ännu,
Och lär mig qväll och morgon
Att vara säll som du.

Runeberg.

Fågelhålkar säljas uti *Antikvariska bokhandeln Fabiansg. 31*, till ett pris af 50, 60 och 75 penni stycket, allt efter olika storlek och beskaffenhet i öfrigt.

Kp 0094